

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ՝
«**ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐ**»

Ա. ՄԻՆԱՍՅԱՆ

«27» 11 2016թ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ
ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ

ԲՓ ԳԳ

Ձեռնարկողը՝

«Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ
ք. Դիլիջան, Թբիլիսյան խճ. 2

Գործունեությունը՝

**«Դիլիջան» ազգային պարկի 2016-2025թթ
կառավարման պլանի միջոցառումների ծրագրի
շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
ռազմավարական գնահատման հաշվետվություն**
«Տավուշի մարզ»

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության
փորձաքննական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի
տնօրեն՝

Վ. Սահակյան

ՊԵՏԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆԱԿԱՆ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ
ՇՐՋԱԿԱ ՄԻԶԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅԱՆ ՓՈՐՁԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ
թիվ ԲՓ 99

<<24>> 11 2016թ.

«Դիլիջան» ազգային պարկի 2016-2025թթ կառավարման պլանի միջոցառումների ծրագրի ռազմավարական գնահատման վերաբերյալ

Ձեռնարկող՝ «Դիլիջան» ազգային պարկ՝ ՊՈԱԿ
Փաստաթղթի տեսակը՝ Հիմնադրության փաստաթուղթ
Իրականացման վայրը՝ ՀՀ Տավուշի, Գեղարքունիքի և Լոռու մարզերի 1 քաղաքային և 9 գյուղական բնակավայրեր

Հայաստանի Հանրապետության բնապահպանության նախարարության նախաձեռնությամբ, Կովկասի բնության հիմնադրամի ֆինանսական և տեխնիկական աջակցությամբ մշակվել է սույն կառավարման պլանը՝ ելնելով Հայաստանի Հանրապետության (ՀՀ) բնապահպանական ռազմավարության քաղաքականությունից: Ազգային պարկի կառավարման մարմինը «Դիլիջան» ազգային պարկ» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունն է (ԴԱՊ ՊՈԱԿ), որի գործունեությունը կարգավորվում է կանոնադրությամբ: Սույն կառավարման պլանի գերակա նպատակն է՝ ազգային պարկի տարածքի գոտիավորումն առավելագույնս համապատասխանեցնել Բնության պահպանության միջազգային միության կողմից /ԲՊՄՄ/ 2-րդ կատեգորիայի համար սահմանված չափորոշիչներին, ինչը հաջողությամբ կպահպանվի և կիրականացվի կազմակերպության և բուֆերային գոտու համայնքների համատեղ կառավարման միջոցով:

Կառավարման պլանն ընդգրկում է 2016-2025թ.թ ընկած ժամանակահատվածները, 2020թ կիրականացվի միջանկյալ գնահատում և կկազմվի 2021-2025 թվականների գործողությունների ծրագիր (գործունեության պլան):

«Դիլիջան» ազգային պարկը գտնվում է ՀՀ հյուսիս-արևելքում: «Դիլիջան» ազգային պարկ» ՊՈԱԿ-ն ունի 33765 հա տարածք, 8167 հա բուֆերային գոտի և հիմնականում զբաղեցնում է ՀՀ Տավուշի մարզը, ինչպես նաև փոքր հատվածներով Լոռու և Գեղարքունիքի մարզերը: Այն տարածվում է մի քանի լեռնաշղթաների լանջերին՝ 1070մ - 2900մ բարձրությունների վրա: Ազգային պարկը առանձնանում է գեղեցիկ և բազմապիսի լանդշաֆտներով, բուժիչ հանքային ջրերի աղբյուրներով, զբոսաշրջիկների համար խիստ հետաքրքրություն ներկայացնող բնության հուշարձաններով, պատմամշակութային արժեքներով, ինչպես նաև և տեսարժան վայրերով:

Ազգային պարկը տարածված է Դիլիջան քաղաքի և 9 գյուղական համայնքների վարչական սահմաններում: Դիլիջան քաղաքը և հինգ գյուղական բնակավայրեր (Թեղուտ, Հաղարծին, Գոշ, Խաչարձան և Աղավնավանք) գործնականում գտնվում են ԴԱՊ-ի սահմաններում: Չորս բնակավայրեր տեղակայված են պահպանվող տարածքի շրջակայքում՝ Ֆիդլետովոն՝ արևմուտքից, Հովքը՝ հյուսիս-արևելքից, Մեմյոնովկան և Ծովագյուղը՝ հարավից: ՀՀ Տավուշի մարզի զբոսաշրջային հիմնական կենտրոնը շուրջ 20.000 բնակչություն ունեցող Դիլիջան քաղաքն է, որը գտնվում է ծ.մ. 1500 մ բարձրության վրա և ունի ավելի քան 100 տարվա «զբոսաշրջության պատմություն»:

Ազգային պարկի և հարակից համայնքների առանձնահատուկ բնական արժեքներն են՝ հարուստ կենսաբազմազանությունը, բնական անտառները, բնական ջրատարածքները (լճեր, լեռնային գետեր, ջրվեժներ), լանդշաֆտային բազմազանությունը (ֆիզիկական միջավայր), հանքային ջրի աղբյուրները, տեսարժան վայրերը (պատմամշակութային արժեքները) համեմատաբար տաք և խոնավ կլիման՝ առանձնահատուկ միկրոկլիմայով, բերրի հողերը և բնական գյուղատնտեսությունը (ազրոէկոհամակարգեր):

Գլոբալ համատեքստում «Դիլիջան» ազգային պարկը գտնվում է «Կովկասյան կիզակետում», կենսաբազմազանության առումով ճանաչվել է աշխարհի կարևորագույն վայրերից մեկը: Ազգային պարկն ունի լավ հնարավորություններ էկոտուրիզմի և բնապահպանական կրթության զարգացման, ինչպես նաև ժամանցի (ռեկրեացիայի) կազմակերպման համար: Այն ունի դեռևս չօգտագործված, սակայն զարգացման մեծ տնտեսական ներուժ, որի կիրառումը կարող է նպաստել գյուղական համայնքների տնտեսական աճի խթանմանը և այն դարձնել որպես նշանակալի զբոսաշրջային վայր:

Կառավարման պլանի դրույթներով սահմանված ազգային պարկի գործառույթներն առաջիկայում պետք է ուղղորդվեն պարկի եզակի անտառների, լանդշաֆտների, կենսաբազմազանության, ինչպես նաև բնական և մշակութային հուշարձանների պահպանության արդյունավետության բարձրացմանը:

Ազգային պարկին հարակից բուֆերային գոտում 10 բնակավայրերի տեղաբաշխվածությունը տարբեր մարզերում առաջացնում է որոշակի խնդիրներ՝ տեղական կառավարման մարմինների և ազգային պարկի միջև փոխհարաբերություններում: Ազգային պարկի կառավարման պլանում հաշվի է առնվել նաև նշված հանգամանքը՝ թե՛ հնարավորությունների ընձեռնման, և թե՛ խոչընդոտների հարուցման տեսանկյունից:

ԴԱՊ էկոհամակարգերի և կենսաբազմազանության հիմնական սպառնալիքներն են.

- ենթակառուցվածքների ոչ համաչափ զարգացումը,
- ապօրինի ծառահատումները,
- ընտանի կենդանիների արածեցումը,
- չկարգավորված զբոսաշրջությունը և ռեկրեացիան,
- աղտոտումը,
- որսագողությունը և անօրինական ձկնորսությունը,
- բույսերի չհամակարգված հավաքը,
- սողանքները (այդ թվում՝ քարաթափումները),
- օտարածին տեսակները և հիվանդությունները,
- հրդեհները,
- կլիմայի փոփոխությունը,
- կառուցապատման նպատակով տրամադրվող հողերի քաղաքաշինական գործունեության կարգավորման խնդիրները /պարկի կառուցապատման ամբողջական հայեցակարգի և գլխավոր հատակագծի մշակման անհրաժեշտություն/:

Հնարավոր սպառնալիքները կանխարգելելու, էկոհամակարգի ամբողջականությանը և տեսակների բազմազանությանը, սպառնացող ապօրինի և այլ գործողությունները նվազագույնի հասցնելու նպատակով կառավարման պլանում մշակվել են՝ կենդանիների արածեցումը կանոնակարգելու, զբոսաշրջությունը և ռեկրեացիոն գործունեությունը կարգավորելու, ապօրինի ծառահատումները և սողանքները կանխելու և հակահրդեհային միջոցառումներ:

Համաձայն պլանում առաջարկվող դրույթների ազգային պարկի գլխավոր նպատակն է՝ «պահպանել բնական կենսաբազմազանությունն իր հիմքում ընկած էկոլոգիական կառուցվածքի և նպաստող բնապահպանական գործընթացների հետ միասին, խթանել կրթությունն ու հանգիստը» և «կառավարման հիմնական նպատակը տարածել պահպանվող տարածքի առնվազն երեք քառորդի վրա»: Արդյունքում ազգային պարկի ընդհանուր տարածքի 75%-ը պետք է կառավարվի ԲՊՄՄ 2-րդ կատեգորիայի հիմնական դրույթներին համապատասխան:

Ազգային պարկի ներկայիս արգելոցային գոտին միջազգային չափորոշիչներին համապատասխանեցնելու նպատակով առաջարկվում է առավել հոծ անտառային հատվածներ ընդգրկելու միջոցով միավորել մասնատված տարածքները՝ ստեղծելով «կրկնակի բուֆերավորմամբ» չընդհատվող միասնական կենսամիջավայր, ինչը նվազագույնի կհասցնի այդտեղ բնակվող կենդանատեսակներին, հատկապես խոշոր կաթնասուններին (գորշ արջ, լուսան, գայլ, այծյամ, վարազ և այլն) սպառնացող գործոններին ազդեցությունը և հնարավոր կդարձնի պլանի շրջանակներում նախատեսվող ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման ծրագրի հաջող իրականացումը:

Արգելոցային գոտու վերագոտիավորման գործընթացն իրականացվելու է փուլ առ փուլ, իսկ ներառվելիք տարածքներն ընտրելիս կարևոր է հաշվի առնվեն հետևյալ չափանիշները.

- գտնվելու վայրը. տարածքներ, որոնք ուղղակիորեն սահմանակից են արգելոցային գոտուն;

- կենսաբազմազանությունը. տարածքներ, որոնք գտնվում են արգելոցային գոտուց դուրս, սակայն սահմանվել են որպես կենսաբազմազանության պահպանության առումով կարևոր վայրեր;

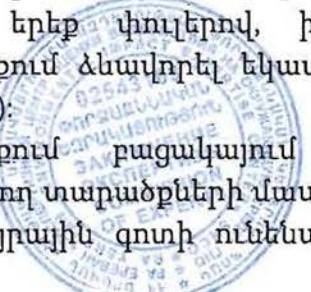
- կտրուկ լանջերը. տարածքներ, որտեղ ցանկացած տնտեսական գործունեություն արգելված է «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքով և այլ կանոնակարգերով (օրինակ՝ անտառապատ տարածքներ, որտեղ գերակշռում են ավելի քան 30° թեքությամբ լանջերը);

- կտրուկ լանջեր ոչ անտառածածկ տարածքներում. ոչ անտառածածկ լանջեր, որոնք շատ ավելի զգայուն են մարդկային գործունեության ազդեցության, այդ թվում՝ հողի մշակության, ընտանի կենդանիների արածեցման նկատմամբ և այլն:

Համաձայն մշակված պլանի «Դիլիջան» ազգային պարկի ռեկրեացիոն գոտու ներկայիս տարածքի զգալի հատվածը պետք է աստիճանաբար փոխանցվի այլ գոտիների և ձևավորվի նոր ռեկրեացիոն (այցելուների) գոտի, որը կունենա պատշաճ կերպով պաշտպանված և ազգային պարկի հիմնական նպատակների հետ համատեղելի սահմանագատում:

Համաձայն ԲՊՄՄ 2-րդ կատեգորիայի դրույթների պահանջների՝ «տնտեսական ուղղվածություն» ունեցող գոտու ընդհանուր մակերեսը չպետք է գերազանցի ազգային պարկի ընդհանուր մակերեսի 25-30%-ը, ինչից հետևում է, որ ազգային պարկի տնտեսական գոտու տարածքը պետք է զգալիորեն կրճատվի: Տնտեսական գոտու վերագոտիավորման ռազմավարության մշակման համար հաշվի են առնվել երկու գործոններ. առաջին՝ որպեսզի ամենաբարձր եկամտաբերություն ապահովող տարածքները դուրս չմղվեն տնտեսական գոտուց և երկրորդ՝ տնտեսական գոտու տարածքների կրճատումն իրականացվի աստիճանաբար՝ երեք փուլերով, ինչը հնարավորություն կտա ազգային պարկին ժամանակի ընթացքում ձևավորել եկամտի այլընտրանքային աղբյուրներ (զբոսաշրջություն, դոնորներ և այլն):

«Դիլիջան» ազգային պարկի ներկայիս տարածքում բացակայում է արգելավայրային գոտին, մինչդեռ «Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենքում ամրագրված է ազգային պարկերում արգելավայրային գոտի ունենալու

դրույթը: Ազգային պարկում արգելավայրային գոտի ստեղծելու մեկ այլ կարևոր պատճառ է հանդիսանում նաև ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման ծրագրի իրականացումը, որի համար կարևոր է ապրելավայրերի ընտրությունը (օրինակ՝ վերանտառային և ենթալայան մարգագետինները, բացատները, անտառազերծ և անտառին հարակից տարածքները):

«Դիլիջան» ազգային պարկի որոշ հատվածներում մարդու գործունեության արդյունքում փոփոխվել են բնական լանդշաֆտները՝ նպաստելով էկոլոգիական դեգրադացիայի առաջացման: Կառավարման պլանով ազգային պարկում խիստ դեգրադացված անտառային տարածքների վերականգնման նպատակով առաջարկվում է՝ ստեղծել փոքր վերականգնվող տարածք Դիլիջան քաղաքի մոտ և Աղստև գետի աջակողմյան հատվածներում, հիմնականում տնտեսական և մասամբ՝ ռեկրեացիոն գոտիներում:

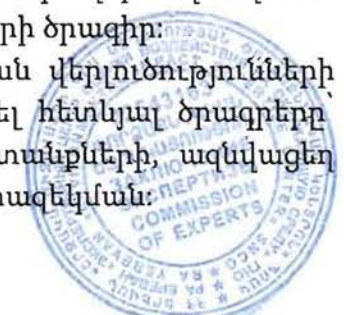
«Դիլիջան» ազգային պարկին հարակից հատվածում նպատակահարմար է բուֆերային գոտու ձևավորումը, որը չպետք է լինի մասնատված և որի սահմանները, հնարավորության դեպքում պետք է համընկնեն բնական սահմանների հետ (օրինակ՝ ջրբաժաններ, գետերի կիրճեր կամ հուններ և այլն): Բուֆերային գոտին ներկայումս անվանվում է նաև պահպանվող գոտի, որը սահմանակից է պահպանվող տարածքին և հանդիսանում է համայնքային կամ մասնավոր սեփականություն հանդիսացող հողատարածքներ: Բուֆերային գոտու տարածական վերափոխումը պետք է իրականացվի ազգային պարկի և հողի սեփականատերերի փոխադարձ համաձայնությամբ:

Պահպանվող գոտու տարածք կարող է համարվել սահմանամերձ համայնքներին պատկանող կամ նրանց կողմից օգտագործվող հողերը, կամ ազգային պարկը մինչև 5 կմ հեռավորության վրա շրջապատող տարածքը: Հետևաբար, ազգային պարկին հարակից 10 համայնքների արտաքին սահմանները կարող են տեսականորեն դիտարկել որպես պահպանվող գոտու պայմանական սահման, իսկ համայնքների հողերը կկազմեն այդ գոտու տարածքը:

Այսպիսով, կառավարման պլանի հաշվարկային ժամանակահատվածի առաջին փուլում (մինչև 2020թ) նախատեսվում է բարելավել արգելոցային գոտին /ներդնելով և հիմնելով արգելավայրային գոտի, որը կգրադեցնի ազգային պարկի շուրջ 25%-ը/, ժամանակավորապես ձևավորել փոքր վերականգնվող տարածքներ, բարելավելով ռեկրեացիոն գոտին՝ կրճատելով դրա ընդհանուր մակերեսը, համապատասխանաբար նվազեցնելով տնտեսական գոտու տարածքը, ձևավորելով պահպանվող (բուֆերային) գոտու սահմանները՝ ընդլայնելով այն 10.753 հեկտարով:

Երկրորդ փուլում, մինչև 2025թ հնարավոր կլինի հասնել ազգային պարկի վերագոտիավորմանը, ինչի արդյունքում արգելոցային գոտու տարածքն ուղղակիորեն սահմանակից չի լինի բուֆերային գոտուն կամ պահպանություն չունեցող տարածքներին և կհանդիսանա համապարփակ հատված: Լիովին ձևափոխված կլինի նաև արգելավայրային գոտին, որը հիմնականում կընդգրկրկի ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման և պահպանության համար նպաստավոր տարածքները: Այս փուլում կավարտվի վերականգնվող տարածքների վերականգնման գործընթացը, զգալիորեն կընդլայնվի արգելոցային գոտին, կրճատվի տնտեսական գոտին, իսկ ռեկրեացիոն գոտու սահմանները կհամապատասխանեցվեն «այցելուների գոտու» պահանջներին համապատասխան: Համաձայն միջազգային փորձի, ռեկրեացիոն գոտին վերանվանվում է այցելուների գոտու և դրան համապատասխան կազմվում այցելուների ծրագիր:

«Դիլիջան» ազգային պարկի ներկայիս վիճակի մանրամասն վերլուծությունների արդյունքում առավել նպատակահարմար է գտնվել իրականացնել հետևյալ ծրագրերը՝ վարչական, պահպանության, մոնիթորինգի և գիտական աշխատանքների, ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման, այցելուների, կրթության և հանրային իրազեկման:

Ներկայիս գիտության բաժինը, որն անվանվելու է մոնիթորինգի և գիտական աշխատանքների բաժին, պետք է կարևորի նաև մոնիթորինգի գործառույթները: Այդ բաժնի գործունեությունը պետք է ուղղորդվի նաև ազգային պարկի կենսաբազմազանության մոնիթորինգային բազմաֆունկցիոնալ համակարգի ձևավորմանը, ինչպես նաև կլիմայի փոփոխության էկոհամակարգերի հարմարվողականությանն ուղղված ուսումնասիրությունների իրականացմանը:

«Դիլիջան» ազգային պարկը նախաձեռնել է ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման ծրագիր, որի նպատակն է Կովկասյան ազնվացեղ եղջերուի պոպուլյացիայի վերականգնումը՝ դրա բազմացման կենտրոնի հիմնադրման և կենդանիների գլխաքանակի ավելացման համար նպաստավոր պայմանների ստեղծման միջոցով: Ծրագրի գործողությունները ներառում են ԴԱՊ-ում բազմացման կենտրոնի հիմնումը և աշխատակիցների վերապատրաստումը, ազնվացեղ եղջերուի 4 արու և 11 էգ կենդանիների ձեռքբերումը և բազմացումը, բնության մեջ տարածումը և մոնիթորինգի իրականացումը: Ազնվացեղ եղջերուի վերաբնակեցման ծրագրի իրականացման համար անհրաժեշտ ներդրումն արդեն ֆինանսավորվել է: Ծրագիրը փոխկապակցված կլինի մոնիթորինգի և գիտական աշխատանքների ծրագրի հետ, իսկ աշխատակիցները կհամագործակցեն մոնիթորինգի և գիտական աշխատանքների թիմի հետ:

Թեև կլիմայի փոփոխությանը հակազդող միջոցառումների իրականացումը պետք է սկսվի հինգ տարի անց՝ այս կառավարման պլանի վերանայումից հետո, այնուամենայնիվ կարևորվում է մի շարք հետազոտությունների իրականացումը: Կլիմայի փոփոխության մոդելավորման առաջնային թիրախ կհանդիսանա ԴԱՊ-ին բնորոշ անտառային էկոհամակարգերը, մասնավորապես՝ լայնատերև կաղնու և հաճարենու անտառները և սոճուտները: Արդյունքների հիման վրա կմշակվեն համապատասխան աղապտացիոն մոտեցումներ (մեխանիզմներ) և այդ աշխատանքներում կներգրավվեն ազգային և միջազգային փորձագետներ:

«Դիլիջան» ազգային պարկը դեռևս չունի զբոսաշրջության ռազմավարություն և առաջիկա տարիներին դրա մշակումը կխթանի էկոլոգիական զբոսաշրջությունը և ռեկրեացիոն գործառույթները:

Ծրագիրը լինելով բազմաբնույթ, վերջինիս իրականացումը ենթադրում է սերտ համագործակցություն գիտական և ուսումնական հաստատությունների, ինստիտուտների համապատասխան մասնագետների (ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիա, համալսարաններ) և հասարակական կազմակերպությունների հետ: ԴԱՊ-ը պետք է սերտորեն համագործակցի Բուսաբանության ինստիտուտի և Երևանի պետական համալսարանի Կենդանաբանության և հիդրոէկոլոգիայի գիտական կենտրոնի, և ԲՀՀ-ի հայաստանյան ներկայացուցչության հետ, որոնք կարող են օգնել տվյալների բազայի ստեղծման և տվյալների վերլուծության հարցերում:

Անտառային վերականգնողական միջոցառումներ իրականացնելու համար ազգային պարկը պետք է գործընկերություն հաստատի տարբեր գիտական հաստատությունների, միջազգային կազմակերպությունների և ՀԿ-ների հետ, որոնք զբաղվում են անտառապատման և անտառվերականգնման հարցերով: Դրանք կարող են օգնել ազգային պարկին՝ տրամադրելով մարդկային և ֆինանսական ռեսուրսներ, ստեղծելով տնկարան և ապահովելով տնկման աշխատանքների տեխնիկական սպասարկումը: Այնուամենայնիվ, ներդրումային ծրագրերը լիարժեք իրականացնելու նպատակով ազգային պարկը պետք է աջակցություն ստանա միջազգային և այլ կազմակերպությունների կողմից:

Կառավարման պլանի իրականացման ընթացքն անհրաժեշտ է պարբերաբար մշտադիտարկել: Ազգային պարկը ՀՀ բնապահպանության նախարարությանը պետք է հաշվետու լինի հնգամյա պլանի իրականացման համար:

Փաստաթղթի փորձաքննության փուլերում ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ՀՀ Տավուշի մարզպետարանում 2 ամսամ /12.08.2016թ և 20.10.2016թ./ անցկացվել են հանրային քննարկումներ, որոնց ընթացքում հիմնադրությային փաստաթղթում առաջարկվող դրույթները մասնակիցների կողմից արժանացան հավանության:

Եզրահանգում: Ամփոփելով հաշվետվության գնահատման և փորձաքննության արդյունքները պետք է նշել, որ ծրագրի իրականացումը բնապահպանական ոլորտում կունենա կարևոր ռազմավարական նշանակություն: «Դիլիջան» ազգային պարկի կառավարման պլանով նախատեսված գործողություններն ուղղված են բնության հատուկ պահպանվող տարածքների պահպանմանն ու զարգացմանը և հանդիսանում են Հայաստանի բնապահպանական քաղաքականության երկարաժամկետ զարգացման կարևոր բաղադրիչ: Ըստ տեսլականի ակնկալվում է, որ մինչև 2030թ.-ը «Դիլիջան» ազգային պարկը կլինի որպես ճանաչված բնության հատուկ պահպանվող տարածք և կհամապատասխանի Բնության պահպանության միջազգային միության կողմից 2-րդ կատեգորիայի համար սահմանված չափորոշիչներին:

Փորձաքննական պահանջներ

Հիմնադրությային փաստաթղթի շրջանակներում նախատեսվող գործունեությունների ծրագրային և նախագծային փաստաթղթերը՝ մինչև իրականացումն անհրաժեշտ է ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգով ներկայացնել ՀՀ բնապահպանության նախարարություն՝ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության փորձաքննության:

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

«Դիլիջան» ազգային պարկի 2016-2025թթ կառավարման պլանի միջոցառումների ծրագրի ռազմավարական գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ տրվում է դրական եզրակացություն, վերը նշված փորձաքննական պահանջի պարտադիր կատարման պայմանով:

Մասնագետ

Հ. Մկրտչյան